

Postoje občanů k prezidentskému úřadu

Technické parametry

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost, v12-01</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>9. – 16. 1. 2012</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Region (Oblasti NUTS 2), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>1090</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>PI.8, PI.9, PI.10, PI.11, PI.19, PI.41</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>10. února 2012</i>
<i>Zpracoval:</i>	<i>Martin Ďurďovič</i>

V lednovém šetření Centrum pro výzkum veřejného mínění položilo otázky týkající se postojů k úřadu prezidenta České republiky. Zjišťováno bylo mínění o způsobu volby prezidenta, jeho poměru k politice, vztahu k vládě a jejímu jmenování, ale také názor občanů na postavení prezidenta v zahraniční politice a na to, jakými otázkami se z titulu své funkce má zabývat.

Tab. 1: Kdo by měl volit prezidenta? (v %)¹

	duben 2002	únor 2004	duben 2005	leden 2007	leden 2008	leden 2009	leden 2011	leden 2012
všichni voliči	57	68	57	60	64	67	60	61
parlament	20	16	23	23	18	18	17	16
širší shromáždění volitelů	12	11	11	10	10	10	13	13

Pozn.: Dopočet do 100 % ve sloupcích tvoří odpovědi „neví“.

¹ Znění otázky: „Který z běžně užívaných způsobů volby prezidenta je podle Vás nejvhodnější pro Českou republiku? Volba parlamentem, tj. poslanci a senátory současně, volba širším shromážděním volitelů (např. poslanci, senátory a krajskými zastupiteli), nebo volba všemi voliči?“

Ve veřejnosti dlouhodobě jednoznačně převládá názor, že by prezidenta měli volit všichni voliči. Pro přímou volbu se aktuálně vyslovilo 61 % respondentů z reprezentativního vzorku populace. Pro volbu parlamentem je 16 %, pro volbu širším shromážděním volitelů (tj. např. poslanci, senátoři a krajskými zastupiteli) se vyjádřilo 13 % dotázaných. Tyto výsledky se téměř neliší od výsledků loňského lednového měření a v časovém srovnání od roku 2007 potvrzují trend setrvalé podpory přímé volby prezidenta u občanů v míře nad 60 %.

Alternativa volby prezidenta parlamentem má statisticky významně častěji podporu u lidí deklarujících dobrou životní úroveň a u lidí s vysokoškolským vzděláním. Z hlediska politické orientace přímou volbu prezidenta výrazně méně často podporují stoupenci ODS, kteří se zároveň v poněkud vyšší míře vyslovují jak pro volbu parlamentem, tak i pro volbu prezidenta širším kolegiem volitelů.

Tab. 2: Osoba vhodná pro výkon funkce prezidenta (v %)²

	duben 2002	únor 2004	duben 2005	leden 2007	leden 2008	leden 2011	leden 2012
politik mimo strany	37	35	41	37	37	37	35
nezáleží na tom	32	41	30	38	33	29	33
člověk mimo politiku	19	12	19	15	20	19	20
člen strany	4	6	5	4	4	5	5
předseda strany	2	1	1	2	2	3	2

Pozn.: Dopočet do 100 % ve sloupcích tvoří odpovědi „neví“.

Jak dokládá tabulka 2, více jak třetina české populace spatřuje vhodného kandidáta na funkci prezidenta v osobě politika, jenž není členem žádné strany (35 %). Pětina lidí (20 %) by hledala člověka, který nikdy nebyl v politice. Tyto hodnoty dokládají, že si většina Čechů nepřeje, aby osoba prezidentského kandidáta byla spojena s činností v nějaké konkrétní politické straně. Nezanedbatelná je rovněž asi třetinová skupina lidí, kteří si myslí, že na politickém profilu osoby prezidenta nezáleží (33 %). Výrazně nejméně lidí pak považuje za vhodné, aby funkci prezidenta vykonával člen nějaké politické strany (5 %) nebo přímo její předseda (2 %). Všechny uvedené hodnoty nijak významně nevybočují z rozpětí hodnot naměřených v předchozích letech.

Tab. 3: Postavení prezidenta vůči vládě³ (v %)

	duben 2002	únor 2004	duben 2005*	leden 2007	leden 2008	leden 2011	leden 2012
má zasahovat do její činnosti v omezené míře	49	61	56	52	49	52	55
nemá vůbec zasahovat do činnosti vlády	35	23	28	31	32	28	23
má řídit vládu	6	11	9	10	11	10	16

Pozn.: Dopočet do 100 % ve sloupcích tvoří odpovědi „neví“.

* Do dubna 2005 bylo znění otázky následující: „Jaké postavení má mít prezident vůči vládě? Prezident nemá zasahovat do činnosti vlády, prezident má v omezené míře zasahovat do činnosti vlády, nebo prezident má řídit činnost vlády a předseda jí namísto premiéra?“

² Znění otázky: „Jaký typ osoby je podle Vás nejvhodnější pro vykonávání funkce prezidenta? Člověk, který nikdy nebyl v politice, politik, který není členem žádné strany, člen politické strany, předseda politické strany, nebo na tom nezáleží?“

³ Otázka: „Jaké postavení má mít prezident vůči vládě? Prezident nemá zasahovat do činnosti vlády; prezident má v omezené míře zasahovat do činnosti vlády; prezident má řídit činnost vlády?“

Většina české veřejnosti se domnívá, že prezident má v omezené míře zasahovat do činnosti vlády (viz tab. 3). Tento názor zastává 55 % dotázaných. 23 % lidí si naopak myslí, že prezident do činnosti vlády nemá vůbec zasahovat. To je o 5 procentních bodů méně než loni a i z dlouhodobého hlediska se jedná o nejnižší naměřenou hodnotu. Zároveň došlo k zajímavému nárůstu ve skupině těch, jimž by vyhovovalo, kdyby prezident vládu řídil. Počet příznivců takového „prezidentského systému“ stoupl na 16 %, což je nejvíce od počátku měření v roce 2002.

Představa, že prezident má v omezené míře zasahovat do činnosti vlády, je statisticky významně častější u vysokoškoláků a u lidí s pravicovou orientací. O tom, že prezident má řídit vládu, jsou naproti tomu častěji přesvědčení lidé ve věku nad 60 let.

Tab. 4: Role prezidenta při jmenování vlády⁴ (v %)

	duben 2002	duben 2005*	leden 2007	leden 2008	leden 2011	leden 2012
jmenovat ministry na doporučení premiéra	64	61	62	61	56	59
jmenovat ministry na základě vlastního uvážení	9	15	15	16	19	17
nemá ministry jmenovat	13	13	10	11	11	12

Pozn.: Dopočet do 100 % ve sloupcích tvoří odpovědi „neví.“

* Do dubna 2005 bylo znění otázky následující: „Jak má podle Vás prezident jmenovat vládu? Má jmenovat všechny ministry na základě vlastního uvážení, má jmenovat všechny ministry na základě doporučení budoucího premiéra, nebo nemá jmenovat členy vlády?“

Většina dotázaných (59 %) se domnívá, že prezident má jmenovat ministry na doporučení premiéra (viz tab. 4). Zde došlo po určitém propadu v loňském roce znovu k nárůstu o 3 procentní body. Alternativní pojetí role prezidenta při jmenování vlády mají výrazně méně příznivců. 17 % dotázaných upřednostňuje, aby prezident jmenoval ministry na základě vlastního uvážení, 12 % je proti tomu, aby je vůbec jmenoval.

Tab. 5: Postavení prezidenta v zahraniční politice země⁵ (v %)

	duben 2002	duben 2005	leden 2007	leden 2008	leden 2009	leden 2011	leden 2012
může se angažovat ve směru udávaném vládou a ministerstvem zahraniční	65	54	61	64	58	55	57
má aktivně vystupovat nezávisle na vládě	15	26	20	16	17	21	21
má řídit zahraniční politiku	6	9	8	9	10	11	8
nemá se angažovat	6	6	5	6	8	5	7

Pozn.: Dopočet do 100 % ve sloupcích tvoří odpovědi „neví.“

⁴ Otázka: „Jak má prezident jmenovat vládu? Má jmenovat všechny ministry na základě vlastního uvážení; jmenovat všechny ministry na základě doporučení budoucího premiéra; nemá jmenovat ministry vlády – to má být v kompetenci někoho jiného?“

⁵ Otázka: „Jaké postavení má mít prezident v oblasti zahraniční politiky? Prezident se nemá angažovat v oblasti zahraniční politiky, prezident se může angažovat v oblasti zahraniční politiky, ale nesmí překračovat oficiální směr, který udává vláda a ministerstvo zahraničí, prezident má aktivně vystupovat v oblasti zahraniční politiky nezávisle na vládě, nebo prezident má řídit českou zahraniční politiku?“

Názor, že prezident má jmenovat ministry na základě doporučení budoucího premiéra, je statisticky významně častější u lidí se středoškolským a vysokoškolským vzděláním a u příznivců pravice.

Také pokud jde o postavení prezidenta v zahraniční politice země (tab. 5), existuje u české veřejnosti většinový názor. 57 % populace se domnívá, že se prezident v zahraniční politice může angažovat ve směru udávaném vládou a ministerstvem zahraničí. Možnost, že by prezident mohl aktivně vystupovat nezávisle na vládě a ministerstvu, pokládá za vhodnou přibližně pětina lidí (21 %). Menšinové je jak přesvědčení, že prezident má řídit zahraniční politiku země (8 %), tak názor, že se v zahraniční politice vůbec nemá angažovat (7 %). Zjištěné hodnoty výrazněji nevybočují z kolísání hodnot v dřívějších šetřeních.

Lidé, kteří deklarují dobrou životní úroveň, a vysokoškoláci statisticky významně častěji schvalují angažovanost prezidenta v intencích politiky vlády a ministerstva zahraničí. Lidé se základním vzděláním jsou naproti tomu spíše pro to, aby prezident zahraniční politiku sám řídil.

Tab. 6: Jakým otázkám se má prezident věnovat? ⁶ (v %)

	únor 2004	duben 2004	leden 2007	leden 2008	leden 2009	leden 2011	leden 2012
měl by se věnovat řešení konkrétních otázek, ale jen ve výjimečných případech	34	36	43	40	41	43	40
měl by se trvale věnovat i řešení konkrétních otázek	42	41	30	32	34	33	36
měl by se věnovat obecnějším otázkám morálky a podobně	21	21	22	20	18	15	18

Pozn.: Dopočet do 100 % ve sloupcích tvoří odpovědi „neví“.

Jak je zřejmé z tab. 6, jen necelá pětina veřejnosti (18 %) si myslí, že by se prezident měl zabývat obecnějšími morálními a jinými otázkami. Role prezidenta je spojována spíše s otázkami konkrétního rázu. Více jak třetina populace (36 %) v tomto smyslu soudí, že řešení konkrétních otázek je prezidentovým trvalým posláním. To je názor, který od roku 2007 posílil. Na druhou stranu ale mají asi dvě třetiny populace (40 %) za to, že i řešení konkrétních otázek se prezident má věnovat jen ve výjimečných případech. Největší část veřejnosti tedy zabývání se konkrétními otázkami pokládá spíše za sekundární doplněk k výkonu ústavních a reprezentačních funkcí hlavy státu.

Provedený výzkum veřejného mínění znovu potvrdil, že Češi jsou pro přímou volbu prezidenta. Celkově z výzkumu vyplývá také určitý pohled na postavení prezidenta. Podle názoru většiny veřejnosti držitel prezidentského úřadu může v omezené míře zasahovat do činnosti vlády, nemusí se zdráhat sám se politicky angažovat ve směru udávaném vládou a ministerstvem zahraničí, zároveň by ale při jmenování ministrů měl respektovat doporučení premiéra. U ostatních sledovaných postojů k prezidentskému úřadu většinový názor neexistuje, představy občanů jsou více rozděleny.

⁶ Otázka: „Má podle Vás prezident republiky zasahovat do řešení konkrétních problémů, nebo se má spíše věnovat obecnějším otázkám politické kultury, morálky a podobně? Měl by se trvale věnovat i řešení konkrétních otázek, měl by se jim věnovat, ale jen ve výjimečných případech, nebo by se měl věnovat obecnějším otázkám morálky a podobně?“